HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a cincea)

14 martie 2024*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru – Procedura judecării cauzei în lipsă – Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice – Articolul 127 alineatul 1 – Perioadă de tranziție – Competența Curții – Hotărâre pronunțată de Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) – Executarea unei sentințe arbitrale prin care se acordă plata unor despăgubiri – Decizie a Comisiei Europene prin care se declară că această plată constituie un ajutor de stat incompatibil cu piața internă – Articolul 4 alineatul (3) TUE – Cooperare loială – Obligația de suspendare a judecării cauzei – Articolul 351 primul paragraf TFUE – Convenție internațională încheiată între state membre și state terțe înainte de data aderării acestora la Uniune – Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state (ICSDI) – Aplicarea dreptului Uniunii – Articolul 267 TFUE – Instanță națională de ultim grad – Obligația de a sesiza Curtea cu o trimitere preliminară – Articolul 108 alineatul (3) TFUE – Suspendarea punerii în aplicare a ajutorului”

În cauza C-516/22,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 258 TFUE, introdusă la 29 iulie 2022,

Comisia Europeană, reprezentată de L. Armati, P.-J. Loewenthal și T. Maxian Rusche, în calitate de agenți,

reclamantă,

împotriva

Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, reprezentat de M. S. Fuller, în calitate de agent,

pârât,

CURTEA (Camera a cincea),

compusă din domnul E. Regan (raportor), președinte de cameră, domnii Z. Csehi, M. Ilešič, I. Jarukaitis și D. Gratsias, judecători,

avocat general: N. Emiliou,

* Limba de procedură: engleza.

grefier: A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 9 noiembrie 2023,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererea sa introductivă, Comisia Europeană solicită Curții să constate că, prin hotărârea pronunțată de Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) din 19 februarie 2020 în cauza Micula/România (denumită în continuare „hotărârea în discuție”), Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 alineatul (3) TUE, precum și al articolului 108 alineatul (3), al articolului 267, primul și al treilea paragraf și al articolului 351 primul paragraf TFUE coroborate cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice (denumit în continuare „Acordul de retragere”), adoptat la 17 octombrie 2019.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

2 Acordul de retragere, aprobat în numele Uniunii Europene și al Comunității Europene a Energiei Atomice (CEEA) prin Decizia (UE) 2020/135 a Consiliului din 30 ianuarie 2020 (JO 2020, L 29, p. 1), în temeiul articolului 185 din acesta, a intrat în vigoare la 1 februarie 2020.

3 Potrivit articolului 2 litera (e) din Acordul de retragere:

„În sensul prezentului acord se aplică următoarele definiții:

[…]

(e) «perioadă de tranziție» înseamnă perioada prevăzută la [articolul] 126”.

4 Articolul 86 din acest acord, intitulat „Cauzele aflate pe rolul Curții de Justiție a Uniunii Europene”, prevede la alineatul (2):

„Curtea de Justiție a Uniunii Europene este în continuare competentă să se pronunțe cu privire la cererile de decizie preliminară introduse de instanțe judecătorești din Regatul Unit înainte de încheierea perioadei de tranziție.”

5 Articolul 87 din acordul menționat, intitulat „Noi cauze aflate pe rolul Curții de Justiție”, prevede la alineatul (1):

„În cazul în care Comisia Europeană consideră că Regatul Unit nu și-a îndeplinit o obligație care îi revine în temeiul tratatelor sau în temeiul părții a patra din prezentul acord înainte de încheierea perioadei de tranziție, Comisia Europeană poate sesiza Curtea de Justiție a Uniunii Europene, în

termen de patru ani de la încheierea perioadei de tranziție, în conformitate cu cerințele prevăzute la articolul 258 […] TFUE sau la articolul 108 alineatul (2) al doilea paragraf […] TFUE, după caz. Aceste cauze sunt de competența Curții de Justiție a Uniunii Europene."

6 Articolul 126 din același acord, intitulat „Perioada de tranziție", prevede:

„Se stabilește o perioadă de tranziție sau de punere în aplicare, care începe la data intrării în vigoare a prezentului acord și se încheie la 31 decembrie 2020."

7 Articolul 127 din Acordul de retragere, intitulat „Domeniul de aplicare al dispozițiilor tranzitorii", prevede:

„(1) În absența unor dispoziții contrare în prezentul acord, în cursul perioadei de tranziție dreptul Uniunii se aplică Regatului Unit și pe teritoriul acestuia.

[…]

(3) În cursul perioadei de tranziție, dreptul Uniunii aplicabil în temeiul alineatului (1) produce, în privința și pe teritoriul Regatului Unit, aceleași efecte juridice pe care le produce în Uniune și în statele sale membre și se interpretează și se aplică în conformitate cu aceleași metode și principii generale ca cele aplicabile în Uniune.

[…]

(6) În absența unor dispoziții contrare în prezentul acord, în cursul perioadei de tranziție, orice trimitere la statele membre în dreptul Uniunii aplicabil în temeiul alineatului (1), inclusiv astfel cum este pus în aplicare și executat de statele membre, se interpretează ca incluzând Regatul Unit."

Dreptul internațional

Convenția ICSID

8 Convenția pentru reglementarea diferendelor relative la investiții între state și persoane ale altor state, încheiată la Washington la 18 martie 1965 (denumită în continuare „Convenția ICSID"), intrată în vigoare în privința Regatului Unit la 18 ianuarie 1967 și în privința României la 12 octombrie 1975, prevede la articolul 53 alineatul (1):

„Sentința este obligatorie față de părți și nu poate fi obiectul vreunui apel sau altui recurs, în afara celor prevăzute de prezenta convenție. Fiecare parte trebuie să pună în aplicare sentința în conformitate cu termenii acesteia […]"

9 Articolul 54 alineatul (1) din această convenție prevede:

„Fiecare stat contractant recunoaște orice sentință dată în cadrul prezentei convenții ca fiind obligatorie și asigură executarea pe teritoriul său a obligațiilor pecuniare pe care sentința le impune ca și când ar fi vorba despre o judecată definitivă a unui tribunal funcționând pe teritoriul zisului stat. […]"

10 Articolul 64 din convenția menționată prevede:

„Orice diferend care ar putea surveni între statele contractante cu privire la interpretarea sau la aplicarea prezentei convenții și care nu ar putea fi rezolvat prin buna înțelegere este adus înaintea Curții Internaționale de Justiție, la cererea oricărei părți în diferend, dacă statele interesate nu au convenit o altă metodă de reglementare.”

11 Articolul 69 din aceeași convenție are următorul cuprins:

„Orice stat contractant trebuie să ia măsurile legislative sau altele care vor fi necesare pentru aplicarea pe teritoriul său a dispozițiilor prezentei convenții.”

TBI

12 Tratatul bilateral de investiții încheiat la 29 mai 2002 între guvernul Regatului Suediei și România privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor (denumit în continuare „TBI”), intrat în vigoare la 1 aprilie 2003, prevede la articolul 2 alineatul (3):

„Fiecare parte contractantă va asigura întotdeauna un tratament just și echitabil investițiilor investitorilor celeilalte părți contractante și nu va afecta, prin măsuri nerezonabile sau discriminatorii, managementul, întreținerea, folosința, posesia sau înstrăinarea acestora și nici achiziționarea de bunuri și servicii sau vânzarea producției lor de către investitorii respectivi. […]”

13 Articolul 7 din TBI prevede că diferendele dintre investitori și țările semnatare vor fi soluționate printre altele de un tribunal arbitral care aplică Convenția ICSID.

Situația de fapt aflată la originea litigiului

Procedura de arbitraj

14 La 22 februarie 2005, România a abrogat, în vederea aderării sale la Uniunea Europeană, o schemă regională de ajutor pentru investiții sub forma unor stimulente fiscale (denumită în continuare „schema de ajutor în cauză”).

15 La 28 iulie 2005, domnii Ioan și Viorel Micula, cetățeni suedezi, precum și European Food SA, Starmill SRL și Multipack SRL (denumiți în continuare „investitorii”), societăți al căror control îl exercită aceștia, au solicitat, în conformitate cu articolul 7 din TBI, constituirea unui tribunal arbitral în temeiul Convenției ICSID pentru a obține repararea prejudiciului pe care l-ar fi suferit ca urmare a abrogării schemei de ajutor în cauză de care beneficiaseră înainte de această abrogare.

16 Prin sentința arbitrală din 11 decembrie 2013 (denumită în continuare „sentința arbitrală”), pronunțată după aderarea României la Uniune, la 1 ianuarie 2007, tribunalul arbitral a considerat că, prin abrogarea schemei de ajutor în discuție, România a adus atingere încrederii legitime a investitorilor, care considerau că stimulentele fiscale în cauză vor fi disponibile până la 31 martie 2009, nu a acționat în mod transparent prin faptul că nu a avertizat investitorii în timp util și nu a asigurat un tratament just și echitabil al investițiilor efectuate de aceștia, în sensul articolului 2 alineatul (3) din TBI. Prin urmare, tribunalul arbitral a obligat România la plata către investitori, cu titlu de despăgubiri, a sumei de 791 882 452 de lei românești (RON)

(aproximativ 178 de milioane de euro), această sumă fiind stabilită ținând seama în principal de prejudiciile pretins a fi fost suferite de investitori în perioada cuprinsă între 22 februarie 2005 și 31 martie 2009.

17 Din anul 2014, investitorii urmăresc să obțină recunoașterea și executarea sentinței arbitrale în Belgia, Franța, Luxemburg, Suedia, Regatul Unit și Statele Unite ale Americii. Comisia a intervenit în toate procedurile menționate opunându-se respectivei pretenții.

Procedura în fața Comisiei

18 La 26 mai 2014, Comisia a adoptat Decizia C(2014) 3192 final [Ajutoare de stat SA.38-517 (2014/NN) – România – Sentința arbitrală Micula/România din 11 decembrie 2013 – Ordin de suspendare a ajutorului] (denumit în continuare „ordinul de suspendare”) prin care se solicita României să suspende imediat orice acțiune care ar putea duce la punerea în aplicare sau la executarea sentinței arbitrale, pentru motivul că o astfel de acțiune era un ajutor de stat ilegal care ar fi acordat cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, până la adoptarea de către Comisie a unei decizii finale cu privire la compatibilitatea acestei măsuri cu piața internă.

19 La 1 octombrie 2014, Comisia a adoptat Decizia 2014/C 393/03 [Ajutoare de stat – România – Ajutoare de stat SA. 38517 (2014/C) (ex 2014/NN) – Punerea în executare a sentinței arbitrale Micula/România din 11 decembrie 2013 – Invitație de a prezenta observații în temeiul articolului 108 alineatul (2) TFUE (JO 2014, C 393, p. 27)] (denumită în continuare „decizia de inițiere”), prin care aceasta a informat România cu privire la inițierea procedurii oficiale de investigare prevăzute la articolul 108 alineatul (2) TFUE în ceea ce privește executarea parțială de către România a sentinței arbitrale la începutul anului 2014, precum și orice punere în aplicare sau executare ulterioară a acestei sentințe.

20 La 30 martie 2015, Comisia a adoptat Decizia (UE) 2015/1470 a Comisiei din 30 martie 2015 privind ajutorul de stat SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) pus în aplicare de România – Sentința arbitrală în cauza Micula/România din 11 decembrie 2013 (JO 2015, L 232, p. 43) (denumită în continuare „decizia finală”).

21 Sub titlul „Aplicarea normelor privind ajutoarele de stat nu afectează drepturile și obligațiile prevăzute la articolul 351 din tratat”, considerentele (126)-(129) ale acestei decizii, care corespund în esență punctelor 51-54 din decizia de inițiere, au următorul cuprins:

> „(126) Articolul 351 [TFUE] că «[d]ispozițiile tratatelor nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care rezultă din convențiile încheiate […] pentru statele membre aderente, înainte de data aderării acestora, între unul sau mai multe state membre, pe de o parte, și unul sau mai multe state terțe, pe de altă parte». În speță, drepturile și obligațiile invocate de [investitori] decurg din TBI.
>
> (127) Reiese clar din modul de formulare a articolului 351 din tratat că acesta nu se aplică în speță, având în vedere că TBI este un tratat încheiat între două state membre ale Uniunii, Suedia și România, și nu un tratat «între unul sau mai multe state membre, pe de o parte, și una sau mai multe țări terțe, pe de altă parte». În consecință, aplicarea legislației privind ajutoarele de stat în speță nu afectează drepturile și obligațiile protejate prin articolul 351 [TFUE].

(128) În acest context, Comisia reamintește că se aplică norme diferite în temeiul dreptului Uniunii tratatelor bilaterale de investiții intra-UE, pe de o parte, și tratatelor bilaterale de investiții încheiate între un stat membru al Uniunii și o țară terță, pe de altă parte. În cazul tratatelor bilaterale de investiții intra-UE, Comisia consideră că astfel de acorduri contravin dreptului Uniunii, sunt incompatibile cu dispozițiile din tratatele Uniunii și ar trebui, prin urmare, să fie considerate nule. […]

(129) România este, de asemenea, parte la [Convenția ICSID], la care a aderat înainte de aderarea sa la Uniune. Cu toate acestea, deoarece nicio țară terță parte contractantă la [c]onvenția ICSID nu este parte la TBI-ul care face obiectul prezentei proceduri, articolul 351 [TFUE] nu este relevant în cazul de față."

22 Potrivit dispozitivului său, decizia finală prevede la articolul 1 că plata despăgubirilor acordate prin sentința arbitrală unității economice unice compuse din investitori, European Drinks, Rieni Drinks, Scandic Distilleries, Transilvania General Import-Export și West Leasing International constituie un „ajutor de stat", în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, incompatibil cu piața internă.

23 Conform articolului 2 din această decizie, România este obligată să nu plătească niciun ajutor incompatibil menționat la articolul 1 din decizia amintită și să recupereze ajutoarele ce au fost deja plătite entităților care compun respectiva unitate economică, precum și orice ajutor plătit acestor entități care nu a fost notificat Comisiei în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE sau orice ajutor plătit după data adoptării aceleiași decizii.

Procedura în fața instanțelor Uniunii

24 Prin Hotărârea din 18 iunie 2019, European Food și alții/Comisia (T-624/15, T-694/15 și T-704/15, EU:T:2019:423), Tribunalul a anulat în totalitate decizia finală, în esență pentru motivul că Comisia nu era competentă *ratione temporis* să o adopte în temeiul articolului 108 TFUE (denumită în continuare „hotărârea Tribunalului").

25 În special, Tribunalul a statuat, la punctele 91 și 92 din această hotărâre, că, întrucât Comisia nu a făcut distincție, în ceea ce privește sumele care trebuiau recuperate, între cele aferente perioadei anterioare aderării României la Uniune și cele aferente perioadei ulterioare acestei aderări, aceasta și-a depășit competențele în materie de control al ajutoarelor de stat prin aplicarea retroactivă a competențelor pe care le deține în temeiul articolului 108 TFUE în privința unor fapte anterioare aderării menționate și că, prin urmare, Comisia nu putea califica plata despăgubirilor acordate prin sentința arbitrală drept „ajutor de stat", în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE.

26 În plus, Tribunalul a statuat, la punctele 98-111 din hotărârea menționată, că, întrucât dreptul Uniunii nu este aplicabil *ratione temporis*, iar Comisia nu este competentă în temeiul articolului 108 TFUE, decizia finală, în lipsa unei distincții între sumele care trebuie recuperate după cum sunt aferente perioadei anterioare sau ulterioare aderării în discuție, este afectată de nelegalitate în măsura în care califică drept „avantaj" și drept „ajutor de stat", în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, acordarea despăgubirilor menționate, cel puțin pentru perioada anterioară datei intrării în vigoare a dreptului Uniunii în România.

27 La 27 august 2019, Comisia a sesizat Curtea cu un recurs având ca obiect anularea hotărârii Tribunalului.

Procedura în fața instanțelor din Regatul Unit

28 La 17 octombrie 2014, sentința arbitrală a fost înregistrată la High Court of England and Wales (Înalta Curte de Justiție din Anglia și Țara Galilor, Regatul Unit), în temeiul dispozițiilor Arbitration (International Investment Disputes) Act 1966 (Legea din 1966 a arbitrajului privind diferendele în materie de investiții la nivel internațional), care pune în aplicare Convenția ICSID în Regatul Unit.

29 La 20 ianuarie 2017, această instanță a respins cererea României având ca obiect anularea respectivei înregistrări. În schimb, aceasta a suspendat executarea sentinței arbitrale până la finalizarea procedurii în fața instanțelor Uniunii.

30 La 27 iulie 2018, Court of Appeal (Curtea de Apel, Regatul Unit) a statuat că instanțele Regatului Unit nu puteau, în temeiul principiului cooperării loiale prevăzut la articolul 4 alineatul (3) TUE, să dispună executarea imediată a sentinței arbitrale cât timp o decizie a Comisiei interzicea României plata despăgubirilor acordate prin această sentință. În acest temei, instanța menționată a respins apelul formulat de investitori împotriva suspendării executării sentinței menționate dispuse de prima instanță.

31 La 19 februarie 2020, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a dispus, prin hotărârea în discuție, executarea sentinței arbitrale. Comisia a participat la această procedură în calitate de intervenientă.

Hotărârea în discuție

32 Prin hotărârea în discuție, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a respins mai întâi, la punctele 41-57 din aceasta, motivul prin care investitorii susțineau că hotărârea Tribunalului avea drept consecință faptul că instanțele din Regatul Unit nu mai erau obligate, în temeiul obligației de cooperare loială, să suspende executarea sentinței arbitrale. În această privință, instanța respectivă a statuat, la punctul 56 din hotărârea menționată, că era preocupată de riscul unor decizii contradictorii având același obiect între aceleași părți, că îi era imposibil să concluzioneze că exista un risc redus de conflict între aceste decizii, că dacă s-ar materializa conflictul dintre diferitele decizii consecința ar fi împiedicarea în mod semnificativ a aplicării dreptului Uniunii și că existența unui recurs aflat pe rolul Curții era suficientă, în principiu, pentru a declanșa obligația de cooperare loială.

33 În schimb, la punctele 58-118 din hotărârea în discuție, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a admis motivul prin care investitorii susțineau că articolul 351 primul paragraf TFUE era aplicabil obligațiilor care revin Regatului Unit în temeiul Convenției ICSID, astfel încât acestea nu sunt supuse efectelor imperative ale dreptului Uniunii. Potrivit instanței menționate, pentru a stabili dacă această dispoziție se aplică într-un anumit caz, este necesar să se interpreteze convenția internațională anterioară în cauză pentru a examina dacă aceasta impune statului membru vizat obligații a căror executare poate fi solicitată de statele terțe care sunt părți la respectiva convenție.

34 Or, în speță, ar fi clar că obligația Regatului Unit de a executa sentința arbitrală în temeiul articolelor 54 și 69 din Convenția ICSID îi revine nu numai în raport cu Regatului Suediei, ci și cu toate celelalte state contractante la convenția menționată, iar aceasta pentru următoarele motive, prezentate la punctele 104-107 din hotărârea în discuție:

– în primul rând, regimul Convenției ICSID s-ar întemeia pe încrederea reciprocă și ar depinde de participarea tuturor statelor contractante, precum și de respectarea de către acestea a normelor prevăzute de respectiva convenție;

– în al doilea rând, din articolele 53, 54 și 69 din Convenția ICSID ar reieși că obligațiile pe care aceasta le prevede nu sunt însoțite de nicio rezervă și că calea de atac prevăzută la articolul 64 din această convenție este deschisă fiecărui stat contractant;

– în al treilea rând, obiectivul urmărit de Convenția ICSID ar arăta că există o rețea de obligații de executare reciprocă de la care un stat contractant nu poate deroga în mod expres și care, dacă se renunță la aceasta, transferă către un alt stat contractant sarcina executării;

– în al patrulea rând, lucrările pregătitoare ar arăta că, dacă un stat contractant ar trebui să încalce obligațiile care îi revin în temeiul Convenției ICSID, celelalte state contractante ar putea lua măsurile adecvate.

35 În opinia Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), întrucât obligația de cooperare loială nu este aplicabilă în speță, instanțele din Regatul Unit nu sunt obligate să renunțe să se pronunțe cu privire la problema efectelor Convenției ICSID prin suspendarea procedurii naționale până la soluționarea procedurii aflate pe rolul instanțelor Uniunii sau prin trimiterea unei întrebări preliminare Curții, pentru următoarele motive, prezentate la punctele 112-114 din hotărârea în discuție:

– în primul rând, în temeiul dreptului Uniunii, problemele cu privire la existența și la întinderea obligațiilor care rezultă din convenții anterioare în aplicarea articolului 351 primul paragraf TFUE nu sunt rezervate instanțelor Uniunii. Aceste probleme nu ar fi reglementate de dreptul Uniunii, iar Curtea nu ar fi mai în măsură să le clarifice decât o instanță națională;

– în al doilea rând, problema cu care ar fi fost sesizată de investitori în temeiul articolului 351 TFUE nu ar fi perfect identică cu cea cu care ar fi fost sesizate instanțele Uniunii. Astfel, în fața acestora din urmă, investitorii au susținut printre altele că articolul 351 TFUE acordă prioritate obligațiilor internaționale preexistente ale României care rezultă din TBI și din articolul 53 din Convenția ICSID. În schimb, în cadrul procedurii inițiate în Regatul Unit, problema juridică care se punea ar fi fost cea a obligațiilor Regatului Unit de a pune în aplicare Convenția ICSID, precum și de a recunoaște și de a executa sentința arbitrală în temeiul articolelor 54 și 69 din Convenția ICSID. Întrucât este specifică litigiului survenit în Regatul Unit, această problemă nu ar fi fost ridicată în fața instanțelor Uniunii;

– în al treilea rând, ar fi foarte scăzută probabilitatea ca o instanță a Uniunii să se pronunțe cu privire la aplicarea articolului 351 TFUE în privința obligațiilor anterioare aderării României la Uniune care decurg din Convenția ICSID în ceea ce privește sentința arbitrală. Tribunalul nu s-ar fi pronunțat cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a articolului 351 primul paragraf TFUE, iar recursul aflat pe rolul Curții ar fi, pe cale de consecință, limitat la alte probleme. În consecință, în cazul în care recursul ar fi respins, problema aplicării articolului 351 primul paragraf TFUE nu ar fi examinată de instanța Uniunii. Dacă, în schimb, recursul ar fi admis,

cauza ar fi trimisă spre rejudecare Tribunalului, astfel încât această problemă, în ceea ce privește obligațiile ce revin României, ar putea fi examinată de instanța Uniunii.

Procedura precontencioasă

36 La 3 decembrie 2020, Comisia a adresat Regatului Unit o scrisoare de punere în întârziere privind hotărârea în discuție, prin care îi reproșa acesteia din urmă o încălcare a articolului 4 alineatul (3) TUE, a articolului 108 alineatul (3), a articolului 267 primul și al treilea paragraf, precum și, respectiv, a articolului 351 primul paragraf TFUE coroborate cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere.

37 Prin scrisoarea din 1 aprilie 2021, Regatul Unit a răspuns la această scrisoare de punere în întârziere contestând toate încălcările reproșate de Comisie.

38 La 15 iulie 2021, considerând că argumentele invocate în acest răspuns nu erau suficiente pentru modificarea analizei sale, Comisia a transmis avizul său motivat Regatului Unit, prin care concluziona că, având în vedere hotărârea în discuție, Regatul Unit încălcase dispozițiile menționate în scrisoarea sa de punere în întârziere.

39 Prin scrisoarea din 23 august 2021, Regatul Unit a solicitat Comisiei o prelungire a termenului stabilit pentru a răspunde la acest aviz motivat, care i-a fost acordată. Cu toate acestea, Regatul Unit nu a răspuns în cele din urmă la avizul motivat menționat.

Evoluțiile ulterioare avizului motivat

40 Prin Hotărârea din 25 ianuarie 2022, Comisia/European Food și alții (C-638/19 P, EU:C:2022:50), Curtea a anulat hotărârea Tribunalului pentru motivul, care reiese din cuprinsul punctelor 115-136 din această hotărâre a Curții, că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că Comisia nu era competentă *ratione temporis* să adopte decizia finală în temeiul articolului 108 TFUE, întrucât dreptul la ajutorul de stat vizat de această decizie a fost acordat prin sentința arbitrală după aderarea României la Uniune. Curtea a adăugat, la punctele 137-145 din aceeași hotărâre, că, de altfel, Tribunalul a săvârșit de asemenea o eroare de drept atunci când a statuat că Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), este lipsită de relevanță în speță, întrucât sistemul căilor de atac jurisdicționale prevăzut de Tratatele UE și FUE a înlocuit procedura de arbitraj în cauză începând de la această aderare. Curtea a trimis cauza Tribunalului pentru a statua în privința motivelor și a argumentelor invocate în fața acestuia și referitor la care Curtea nu se pronunțase. Această cauză, înregistrată sub numerele T-624/15 RENV, T-694/15 RENV și T-704/15 RENV, este pendinte la Tribunal.

41 Prin Ordonanța din 21 septembrie 2022, Romatsa și alții (C-333/19, EU:C:2022:749), Curtea a statuat, la punctele 42 și 43 din aceasta, că din Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), precum și din Hotărârea din 25 ianuarie 2022, Comisia/European Food și alții (C-638/19 P, EU:C:2022:50), rezulta că sentința arbitrală era incompatibilă cu articolele 267 și 344 TFUE, astfel încât nu poate produce niciun efect. În consecință, Curtea a statuat, la punctul 44 din această ordonanță, că o instanță dintr-un stat membru sesizată cu executarea silită a respectivei sentințe arbitrale este obligată să o înlăture și, prin urmare, nu poate în niciun caz să procedeze la executarea sa pentru a permite beneficiarilor săi să obțină plata despăgubirilor care li se acordă prin aceasta.

42 Prin Ordonanța din 24 noiembrie 2022, European Food și alții (C-333/19 REC, EU:C:2022:936), Curtea a respins, pe de altă parte, cererea prezentată de către investitori de retragere sau de rectificare a ordonanței în această cauză și de radiere a cauzei C-333/19.

Procedura în fața Curții

43 La 29 iulie 2022, Comisia a introdus prezenta acțiune.

44 Întrucât cererea introductivă formulată de ea în acest scop a fost notificată în mod legal Regatului Unit, dar având în vedere că acesta din urmă nu a depus un memoriu în apărare, în sensul articolului 124 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, la expirarea termenului acordat pentru a răspunde, stabilit la 14 octombrie 2022, și că a confirmat în mod informal grefei că nu avea intenția de a participa la procedură în acest stadiu, Comisia a solicitat Curții, conform articolului 152 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al acesteia, judecarea cauzei în lipsă.

45 La 14 februarie 2023, Curtea a întrebat Comisia dacă, având în vedere contextul special al prezentei cauze, era dispusă să accepte ca Regatului Unit să i se acorde un nou termen pentru depunerea memoriului său în apărare, Curtea precizând că nu va aplica articolul 152 din Regulamentul de procedură decât în lipsa unei reacții a Regatului Unit la expirarea acestui nou termen.

46 Prin scrisoarea din 3 martie 2023, Comisia a informat Curtea că, ținând seama de împrejurările speciale ale speței, nu se opune acordării unui nou termen Regatului Unit pentru a depune un memoriu în apărare, adăugând că această luare de poziție nu ar trebui în niciun caz să constituie un precedent pentru alte cauze.

47 Prin scrisoarea din 8 martie 2023, Curtea a indicat, prin urmare, Regatului Unit că, dacă dorea să se prevaleze de oportunitatea, oferită în acord cu Comisia, de a depune un memoriu în apărare în pofida lipsei unei astfel de depuneri în termenul inițial, această instituție nu va solicita Curții să judece cauza în lipsă, în temeiul articolului 152 din Regulamentul de procedură. În consecință, Curtea a informat Regatul Unit că putea depune un memoriu în apărare în termen de două luni de la notificarea respectivei scrisori, prelungit cu termenul de zece zile pentru considerente de distanță prevăzut la articolul 51 din acest regulament de procedură, solicitând Regatului Unit, în cazul în care ar decide să nu se prevaleze de această oportunitate, să o informeze în cel mai scurt timp posibil, caz în care procedura scrisă ar fi din nou încheiată, iar procedura judecării cauzei în lipsă ar urma cursul său normal.

48 Prin scrisoarea din 20 aprilie 2023, Regatul Unit a informat Curtea că, în pofida noului termen care i-a fost acordat, confirma că nu intenționa să depună un memoriu în apărare în prezenta cauză.

49 Prin urmare, revine Curții sarcina să judece cauza în lipsă, în aplicarea articolului 41 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și a articolului 152 din Regulamentul de procedură. Întrucât admisibilitatea acțiunii nu poate fi pusă la îndoială, revine, așadar, Curții, în conformitate cu alineatul (3) al acestui articol 152, sarcina de a verifica dacă concluziile Comisiei par întemeiate.

Cu privire la competența Curții

50 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, în conformitate cu articolul 87 alineatul (1) din Acordul de retragere, Curtea este competentă să judece acțiunile cu care este sesizată de Comisie în temeiul articolului 258 TFUE în perioada de patru ani ce urmează încheierii perioadei de tranziție, care, în temeiul articolului 2 litera (e) din acest acord coroborat cu articolele 126 și 185 din acordul menționat, era cuprinsă între 1 februarie și 31 decembrie 2020 (denumită în continuare „perioada de tranziție”), atunci când aceasta consideră că Regatul Unit nu și-a îndeplinit o obligație care îi revine în temeiul tratatelor înainte de încheierea respectivei perioade de tranziție.

51 În consecință, din moment ce neîndeplinirea obligațiilor imputată Regatului Unit prin prezenta acțiune rezultă, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 1 din prezenta hotărâre, din hotărârea în discuție, pronunțată la 19 februarie 2020, în perioada de tranziție, iar această acțiune a fost introdusă de Comisie la 29 iulie 2022, în perioada de patru ani care urmează încheierii respectivei perioade de tranziție, Curtea este competentă să judece acțiunea menționată.

Cu privire la fond

52 În susținerea acțiunii formulate, Comisia invocă patru motive, întemeiate pe încălcarea de către Regatul Unit, în cazul primului, a articolului 4 alineatul (3) TUE, al doilea, a articolului 351 primul paragraf TFUE, al treilea, a articolului 267 primul și al treilea paragraf TFUE, precum și, pentru al patrulea, a articolului 108 alineatul (3) TFUE coroborate cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere, fiecare dintre aceste încălcări rezultând, potrivit acestei instituții, din hotărârea în discuție.

53 În vederea examinării acestor motive, este necesar să se arate de la bun început că, în conformitate cu articolul 127 alineatul (6) din Acordul de retragere, trebuie ca Regatul Unit, chiar dacă neîndeplinirea obligațiilor care îi este reproșată este ulterioară, astfel cum s-a arătat la punctul 51 din prezenta hotărâre, retragerii sale din Uniune, fiind în același timp anterioară expirării perioadei de tranziție, să fie considerat, în vederea examinării motivelor invocate de Comisie în susținerea acțiunii sale, un „stat membru”, iar nu un stat terț, alineatul (1) al acestui articol 127 precizând, pe de altă parte, că dreptul Uniunii era aplicabil Regatului Unit în această perioadă de tranziție.

54 Or, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, obligația statelor membre de a respecta dispozițiile Tratatului FUE se impune tuturor autorităților, inclusiv autorităților judiciare în cadrul competențelor lor. Astfel, o neîndeplinire a obligațiilor din partea unui stat membru poate fi, în principiu, constatată în temeiul articolului 258 TFUE oricare ar fi organul acestui stat membru a cărui acțiune sau inacțiune este la originea neîndeplinirii obligațiilor, chiar dacă este vorba despre o instituție independentă din punct de vedere constituțional [Hotărârea din 28 ianuarie 2020, Comisia/Italia (Directiva privind combaterea întârzierii în efectuarea plăților), C-122/18, EU:C:2020:41, punctul 55 și jurisprudența citată].

55 Trebuie să se aprecieze temeinicia motivelor invocate de Comisie în lumina acestor considerații, examinând, în primul rând, al doilea dintre aceste motive.

Cu privire la al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 351 primul paragraf TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere

Argumentația reclamantei

56 Comisia reproșează Regatului Unit că a încălcat articolul 351 primul paragraf TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere, întrucât, prin interpretarea și prin aplicarea eronată a noțiunilor de „drepturil[e] unuia sau mai multor state terțe” și de „afectate de dispozițiile tratatelor”, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a statuat, în hotărârea în discuție, că dreptul Uniunii nu se aplica obligației care revine Regatului Unit de a executa sentința arbitrală, în temeiul articolului 54 din Convenția ICSID.

57 Astfel, pe de o parte, această obligație nu ar implica niciun drept al unuia sau mai multor state terțe, din moment ce prezenta cauză ar privi numai statele membre și resortisanții acestora. Pe de altă parte, nicio obligație ce revine Regatului Unit în temeiul Convenției ICSID nu ar fi afectată de tratatele Uniunii, întrucât toate dispozițiile relevante ale acestei convenții ar putea fi interpretate astfel încât să garanteze lipsa unui conflict cu normele relevante ale dreptului Uniunii.

Aprecierea Curții

58 Trebuie amintit că, potrivit articolului 351 primul paragraf TFUE, dispozițiile tratatelor nu aduc atingere drepturilor și obligațiilor care rezultă din convențiile internaționale anterioare datei aderării acestora la Uniune încheiate între unul sau mai multe state membre, pe de o parte, și unul sau mai multe state terțe, pe de altă parte.

59 Potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, articolul 351 primul paragraf TFUE are ca obiect să precizeze, în conformitate cu principiile dreptului internațional, că aplicarea tratatelor Uniunii nu afectează angajamentul statului membru în cauză de a respecta drepturile statelor terțe care rezultă dintr-o convenție internațională anterioară și de a-și îndeplini obligațiile corespunzătoare (a se vedea în special Hotărârea din 14 octombrie 1980, Burgoa, 812/79, EU:C:1980:231, punctul 8, și Hotărârea din 9 februarie 2012, Luksan, C-277/10, EU:C:2012:65, punctul 61). Această dispoziție are aplicabilitate generală, în sensul că se aplică oricărei convenții internaționale, indiferent de obiectul său, care poate avea incidență asupra tratatelor Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 august 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, punctul 11).

60 Articolul 351 primul paragraf TFUE are astfel ca scop protejarea drepturilor statelor terțe (Hotărârea din 13 iulie 1966, Consten și Grundig/Comisia, 56/64 și 58/64, EU:C:1966:41, p. 500), permițând statelor membre în cauză să își respecte angajamentele care le revin în temeiul unei convenții internaționale anterioare (a se vedea în acest sens Hotărârea din 21 decembrie 2011, Air Transport Association of America și alții, C-366/10, EU:C:2011:864, punctul 61).

61 Această dispoziție nu permite, în schimb, statelor membre să invoce drepturi care decurg din asemenea convenții în raporturile lor interne în cadrul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 iulie 1996, Comisia/Luxemburg, C-473/93, EU:C:1996:263, punctul 40, și Hotărârea din 7 iulie 2005, Comisia/Austria, C-147/03, EU:C:2005:427, punctul 58).

62 Rezultă că, la articolul 351 primul paragraf TFUE, termenii „drepturi și obligații” se referă, în ceea ce privește „drepturile”, la legislațiile statelor terțe și, în ceea ce privește „obligațiile”, la obligațiile statelor membre (Hotărârea din 27 februarie 1962, Comisia/Italia, 10/61, EU:C:1962:2, p. 22, și Hotărârea din 2 august 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, punctul 12).

63 În consecință, pentru a stabili dacă o normă de drept al Uniunii poate fi împiedicată de o convenție internațională anterioară în temeiul acestei dispoziții, trebuie să se examineze dacă aceasta impune statului membru vizat obligații a căror executare poate fi totuși solicitată de statele terțe care sunt părți la respectiva convenție (a se vedea în special Hotărârea din 2 august 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, punctul 13, și Hotărârea din 15 septembrie 2011, Comisia/Slovacia, C-264/09, EU:C:2011:580, punctul 42).

64 Prin urmare, pentru ca o normă a dreptului Uniunii să poată fi împiedicată de o convenție internațională, în temeiul articolului 351 primul paragraf TFUE, trebuie îndeplinite două condiții: să fie vorba despre o convenție încheiată înainte de intrarea în vigoare a tratatelor Uniunii în statul membru în cauză și statul terț în cauză să aibă drepturi a căror respectare o poate solicita respectivului stat membru (a se vedea în acest sens Hotărârea din 10 martie 1998, T. Port, C-364/95 și C-365/95, EU:C:1998:95, punctul 61).

65 Prin urmare, această dispoziție nu poate fi invocată de statele membre atunci când, în speță, drepturile statelor terțe nu sunt în discuție (a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 septembrie 1988, Deserbais, 286/86, EU:C:1988:434, punctul 18, precum și Hotărârea din 6 aprilie 1995, RTE și ITP/Comisia, C-241/91 P și C-242/91 P, EU:C:1995:98, punctul 84).

66 În lumina acestor principii trebuie analizată temeinicia celui de al doilea motiv, prin care Comisia reproșează Regatului Unit că a încălcat articolul 351 primul paragraf TFUE pentru motivul că, în hotărârea în discuție, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a interpretat și a aplicat în mod eronat respectiva dispoziție.

67 În această privință, trebuie amintit că, prin hotărârea menționată, această instanță a statuat în esență că articolul 351 primul paragraf TFUE era aplicabil obligației care revine Regatului Unit în temeiul Convenției ICSID, în special al articolului 54 din aceasta, de a executa sentința arbitrală, astfel încât, întrucât era inaplicabil, dreptul Uniunii, în special articolele 107 și 108 TFUE – pe care Comisia le-a aplicat în privința acestei sentințe în ordinul de suspendare, în decizia de inițiere și în decizia finală –, nu putea împiedica executarea de către instanțele interne ale statelor membre a sentinței menționate.

68 Pentru a aprecia dacă, astfel cum susține Comisia, o asemenea interpretare și o asemenea aplicare a articolului 351 primul paragraf TFUE sunt eronate, trebuie, în primul rând, să se constate că s-a stabilit că Convenția ICSID, la care Uniunea nu este parte și care nu face, așadar, parte din dreptul Uniunii, este un tratat multilateral care a fost încheiat de Regatul Unit înainte de aderarea sa la Uniune atât cu state membre, cât și cu state terțe și că, prin urmare, această convenție internațională poate intra în domeniul de aplicare al articolului 351 primul paragraf TFUE, care este o dispoziție a dreptului Uniunii în privința căreia Curtea deține o competență exclusivă de a furniza o interpretare definitivă (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2021, Republica Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, punctul 45).

69 Astfel cum reiese din jurisprudența Curții, amintită la punctele 59-65 din prezenta hotărâre, simplul fapt că o convenție internațională anterioară a fost încheiată de un stat membru cu state terțe nu este totuși suficient pentru a declanșa aplicarea acestei dispoziții, astfel de convenții

internaționale neputând fi invocate în raporturile dintre statele membre decât atunci când respectivele state terțe au, în împrejurările speței, drepturi a căror respectare o pot solicita statului membru în cauză.

70 Prin urmare, este necesar să se examineze, în al doilea rând, dacă Convenția ICSID, în ceea ce privește executarea hotărârii arbitrale, impune Regatului Unit obligații pe care acesta din urmă este obligat să le respecte față de statele terțe și pe care aceste state sunt îndreptățite să le invoce față de Regatul Unit în sensul articolului 351 primul paragraf TFUE.

71 În această privință, trebuie amintit că, prin hotărârea arbitrală, un tribunal arbitral instituit în cadrul Convenției ICSID, în temeiul clauzei compromisorii prevăzute de TBI încheiat între Regatul Suediei și România înainte de aderarea acesteia la Uniune, a obligat România la plata de despăgubiri investitorilor, resortisanților suedezi și societăților controlate de aceștia, pentru repararea prejudiciului pretins suferit de aceștia ca urmare a abrogării de către România, cu pretinsa încălcare a respectivului TBI, a unei scheme regionale de ajutor, înainte de aderarea României la Uniune.

72 Or, în conformitate cu jurisprudența Curții, un asemenea tratat bilateral trebuie, de la aderarea României la Uniune, să fie considerat un tratat referitor la două state membre (a se vedea prin analogie Hotărârea din 8 septembrie 2009, Budějovický Budvar, C-478/07, EU:C:2009:521, punctele 97 și 98).

73 Rezultă că litigiul cu care investitorii au sesizat în speță Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) urmărea să impună unui stat membru, și anume Regatului Unit, obligația de a executa, în temeiul Convenției ICSID, o sentință arbitrală pentru a asigura respectarea de către un alt stat membru, în speță România, a obligațiilor care îi revin în temeiul TBI în raport cu un ultim stat membru, și anume Regatul Suediei.

74 Rezultă astfel că acest litigiu privea pretinsa obligație a Regatului Unit de a se conforma dispozițiilor Convenției ICSID față de Regatul Suediei și de resortisanții săi și, în mod corelativ, pretinsul drept al celor din urmă de a solicita Regatului Unit respectarea acestora.

75 În schimb, un stat terț nu este îndreptățit să solicite Regatului Unit, în temeiul Convenției ICSID, executarea sentinței arbitrale. Astfel, pentru motivele expuse de domnul avocat general la punctele 133-137 din concluzii și după cum a afirmat Comisia în susținerea prezentului motiv, această convenție internațională, în pofida caracterului său multilateral, are ca obiect reglementarea relațiilor bilaterale dintre părțile contractante în mod analog unui tratat bilateral (a se vedea prin analogie Hotărârea din 2 septembrie 2021, Republica Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, punctul 64).

76 În această privință, este necesar în special să se observe că, deși Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a concluzionat, la punctele 104-108 din hotărârea în discuție, în sensul existenței unui asemenea drept de care s-ar putea prevala state terțe față de Regatul Unit, nu este mai puțin adevărat că, astfel cum a arătat domnul avocat general la punctele 147-149 din concluzii, această instanță națională se limitează în esență să evidențieze că statele terțe care au încheiat Convenția ICSID ar putea avea un interes ca un stat membru, precum Regatul Unit, să își respecte obligațiile față de un alt stat membru procedând, în conformitate cu dispozițiile acestei convenții, la executarea unei sentințe arbitrale care intră în domeniul de aplicare al acesteia. Or, un asemenea interes pur factual nu poate fi asimilat unui „drept”, în sensul articolului 351 primul paragraf TFUE, care să poată justifica aplicarea acestei dispoziții.

77 În schimb, este necesar să se constate că, în hotărârea în discuție, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) nu a examinat problema fundamentală constând în a stabili în ce măsură un stat terț ar putea printre altele, în temeiul articolului 64 din Convenția ICSID, să angajeze răspunderea internațională a Regatului Unit ca urmare a nerespectării obligațiilor care îi revin în temeiul respectivei convenții în cadrul executării unei sentințe arbitrale pronunțate în urma unui litigiu între statele membre.

78 Or, trebuie subliniat că articolul 351 primul paragraf TFUE constituie o normă care poate, atunci când sunt îndeplinite condițiile sale de aplicare, să permită derogări de la aplicarea dreptului Uniunii, inclusiv a dreptului primar [Hotărârea din 28 octombrie 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Extrădare și *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, punctul 119, precum și jurisprudența citată].

79 Această dispoziție este astfel susceptibilă să exercite o incidență considerabilă asupra ordinii juridice a Uniunii, din moment ce permite, după cum a subliniat domnul avocat general la punctele 140 și 175 din concluzii, derogarea de la principiul supremației dreptului Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 martie 1995, Evans Medical și Macfarlan Smith, C-324/93, EU:C:1995:84, punctele 26-28), care este una dintre caracteristicile esențiale ale acestuia (a se vedea în special Hotărârea din 2 septembrie 2021, Republica Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, punctul 43 și jurisprudența citată).

80 În acest context, este necesar să se observe că, dacă s-ar urma hotărârea în discuție, toate statele membre care au încheiat Convenția ICSID înainte de aderarea lor la Uniune, ceea ce este cazul majorității lor, ar putea, întemeindu-se pe articolul 351 primul paragraf TFUE, să fie în măsură să sustragă din sistemul jurisdicțional al Uniunii litigii referitoare la dreptul Uniunii încredințându-le tribunalelor arbitrale stabilite în cadrul acestei convenții. Or, din jurisprudența Curții, astfel cum a fost consacrată prin Hotărârea din 6 martie 2018, Achmea (C-284/16, EU:C:2018:158), rezultă că sistemul căilor de atac jurisdicționale prevăzut de Tratatele UE și FUE a înlocuit procedurile de arbitraj stabilite între statele membre (Hotărârea din 25 ianuarie 2022, Comisia/European Food și alții, C-638/19 P, EU:C:2022:50, punctul 145).

81 Articolul 351 primul paragraf TFUE trebuie, așadar, conform jurisprudenței constante a Curții, să facă obiectul unei interpretări stricte, pentru ca normele generale prevăzute de tratatele Uniunii să nu fie golite de substanța lor [a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 octombrie 2022, Generalstaatsanwaltschaft München (Extrădare și *ne bis in idem*), C-435/22 PPU, EU:C:2022:852, punctul 120].

82 În aceste condiții, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) era, în orice caz, obligată, înainte de a ajunge la concluzia potrivit căreia dreptul Uniunii, prin efectul articolului 351 primul paragraf TFUE, nu este aplicabil obligației care revine Regatului Unit, în temeiul Convenției ICSID, de a executa sentința arbitrală, să examineze în mod aprofundat dacă o asemenea obligație, în pofida faptului că privește o sentință prin care se constată încălcarea de către un stat membru a unui tratat bilateral încheiat cu un alt stat membru, implică de asemenea drepturi de care state terțe s-ar putea prevala față de acestea.

83 Or, o asemenea examinare aprofundată, ținând seama de principiul potrivit căruia orice excepție de la supremația dreptului Uniunii trebuie interpretată în mod strict, lipsește în hotărârea în discuție, care nu poate, prin urmare, să repună în discuție considerațiile care decurg din cuprinsul punctelor 73-75 din prezenta hotărâre.

84 Prin urmare, trebuie să se considere, fără a fi necesar să se examineze argumentele Comisiei privind domeniul de aplicare al expresiei „afectate de dispozițiile tratatelor”, care figurează la articolul 351 primul paragraf TFUE, că Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), prin hotărârea în discuție, a interpretat și a aplicat în mod eronat această dispoziție, conferindu-i un domeniu de aplicare larg, în sensul că era aplicabil obligației care revine Regatului Unit, în temeiul Convenției ICSID, de a executa sentința arbitrală, astfel încât dreptul Uniunii, întrucât nu era inaplicabil, nu putea împiedica această executare.

85 Or, nu se poate admite ca o instanță dintr-un stat membru, cu atât mai puțin o instanță ale cărei decizii nu pot fi supuse vreunei căi de atac de drept intern, precum, în speță, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), să poată reține o interpretare eronată a dreptului Uniunii al cărei obiect și efect este excluderea în mod deliberat a aplicării ansamblului dreptului Uniunii.

86 Astfel, o asemenea interpretare, care, după cum reiese deja din cuprinsul punctelor 78 și 79 din prezenta hotărâre, conduce la înlăturarea principiului supremației dreptului Uniunii, care este una dintre caracteristicile esențiale ale acestuia, este de natură să pună în discuție coerența, efectul deplin și autonomia dreptului Uniunii, precum și, în ultimă instanță, caracterul propriu al dreptului instituit de tratate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 2 septembrie 2021, Republica Moldova, C-741/19, EU:C:2021:655, punctul 46 și jurisprudența citată).

87 Reiese astfel că, prin hotărârea în discuție, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a adus o atingere gravă ordinii juridice a Uniunii.

88 În consecință, trebuie admis al doilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 351 primul paragraf TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere.

Cu privire la primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 4 alineatul (3) TUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere

Argumentația reclamantei

89 Prin intermediul primului motiv, Comisia reproșează Regatului Unit că a încălcat articolul 4 alineatul (3) TUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere, pentru motivul că Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), prin hotărârea în discuție, s-a pronunțat cu privire la interpretarea articolului 351 primul paragraf TFUE și la aplicarea acestei dispoziții în cazul executării sentinței arbitrale, în condițiile în care problema privind această interpretare fusese soluționată printr-o decizie a Comisiei și era pendinte în fața instanțelor Uniunii.

90 Atunci când o instanță națională este sesizată cu o cauză care face deja obiectul unei investigații din partea Comisiei sau al unei proceduri în fața instanțelor Uniunii, obligația de cooperare loială ar impune instanței naționale respective să suspende judecarea cauzei, cu excepția cazului în care există un risc redus de conflict între viitoarea sa hotărâre și viitorul act al Comisiei sau viitoarea hotărâre a instanțelor Uniunii.

91 Or, prin procedura de executare inițiată, în speță, de investitori în Regatul Unit, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) ar fi fost sesizată cu o acțiune care necesita o interpretare a aceleiași dispoziții a dreptului Uniunii în raport cu aceeași măsură cu privire la care Comisia se pronunțase deja și pe care instanțele Uniunii erau chemate să o soluționeze.

92 În timp ce Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) ar fi admis, într-o primă etapă, că obligația de cooperare loială continua să se aplice, având în vedere recursul introdus împotriva hotărârii Tribunalului, în așteptarea hotărârii definitive a instanțelor Uniunii, ea ar fi concluzionat în final că această obligație nu este aplicabilă în speță întemeindu-se pe motive eronate, determinând astfel un risc de conflict între hotărârea sa și deciziile Comisiei și/sau ale Curții cu privire la același aspect.

Aprecierea Curții

93 Trebuie amintit că, potrivit articolului 4 alineatul (3) al doilea și al treilea paragraf TUE, statele membre, pe de o parte, adoptă orice măsură generală sau specială pentru asigurarea îndeplinirii obligațiilor care decurg din tratate sau care rezultă din actele instituțiilor Uniunii și, pe de altă parte, facilitează îndeplinirea de către Uniune a misiunii sale și se abțin de la orice măsură care poate pune în pericol realizarea obiectivelor urmărite de Uniune.

94 Potrivit jurisprudenței Curții, din principiul cooperării loiale consacrat de această dispoziție rezultă că statele membre și în special instanțele naționale sunt obligate să ia toate măsurile de natură să garanteze aplicabilitatea și eficacitatea dreptului Uniunii [a se vedea în special Hotărârea din 8 martie 2022, Comisia/Regatul Unit (Combaterea fraudei privind subevaluarea), C-213/19, EU:C:2022:167, punctul 584].

95 În special, aplicarea normelor dreptului Uniunii în materie de ajutoare de stat, prevăzute la articolele 107 și 108 TFUE, se întemeiază pe o obligație de cooperare loială între, pe de o parte, instanțele naționale și, pe de altă parte, Comisie și instanțele Uniunii, în cadrul cărora fiecare acționează în funcție de rolul care îi este atribuit de tratat (Hotărârea din 4 martie 2020, Buonotourist/Comisia, C-586/18 P, EU:C:2020:152, punctul 89).

96 În această privință, reiese dintr-o jurisprudență constantă că, în materia ajutoarelor de stat, instanțele naționale pot fi învestite cu soluționarea unor litigii cu privire la interpretarea și la aplicarea noțiunii de „ajutor”, prevăzută la articolul 107 alineatul (1) TFUE, în special cu scopul de a stabili dacă o măsură de stat a fost instituită cu încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE. În schimb, instanțele naționale nu sunt competente pentru a se pronunța asupra compatibilității unui ajutor de stat cu piața internă. Astfel, aprecierea compatibilității măsurilor de ajutor sau a unei scheme de ajutor cu piața internă este de competența exclusivă a Comisiei, care acționează sub controlul instanței Uniunii (Hotărârea din 4 martie 2020, Buonotourist/Comisia, C-586/18 P, EU:C:2020:152, punctul 90 și jurisprudența citată).

97 În cadrul cooperării necesare pe care se întemeiază aplicarea acestor dispoziții, instanțele naționale trebuie să adopte toate măsurile generale sau speciale de natură să asigure executarea obligațiilor care decurg din dreptul Uniunii și să se abțină de la cele care sunt susceptibile să pună în pericol realizarea obiectivelor urmărite de tratat, astfel cum rezultă din articolul 4 alineatul (3) TUE (Hotărârea din 12 ianuarie 2023, DOBELES HES, C-702/20 și C-17/21,

EU:C:2023:1, punctul 77). În special, acestea trebuie să se abțină de la adoptarea unor decizii contrare unei decizii a Comisiei, chiar dacă această decizie are caracter provizoriu (Hotărârea din 21 noiembrie 2013, Deutsche Lufthansa, C-284/12, EU:C:2013:755, punctul 41).

98 În consecință, atunci când soluționarea litigiului pendinte în fața instanței naționale depinde de validitatea deciziei Comisiei, din obligația de cooperare loială rezultă că, pentru a evita luarea unei decizii incompatibile cu cea a Comisiei, instanța națională ar trebui să suspende procedura până la pronunțarea de către instanțele Uniunii a unei decizii definitive cu privire la acțiunea în anulare, cu excepția cazului în care consideră că, în împrejurările cauzei, este justificat să fie adresată Curții o întrebare preliminară cu privire la validitatea deciziei Comisiei (Hotărârea din 25 iulie 2018, Georgsmarienhütte și alții, C-135/16, EU:C:2018:582, punctul 24, precum și jurisprudența citată).

99 În acest context, trebuie subliniat de asemenea că actele instituțiilor Uniunii beneficiază, în principiu, de o prezumție de legalitate atât timp cât nu au fost anulate sau revocate [a se vedea în special Hotărârea din 2 aprilie 2020, Comisia/Polonia, Ungaria și Republica Cehă (Mecanism de transfer temporar al solicitanților de protecție internațională), C-715/17, C-718/17 și C-719/17, EU:C:2020:257, punctul 139].

100 În speță, trebuie amintit că, prin decizia finală, adoptată în cadrul procedurii prevăzute la articolul 108 alineatul (2) TFUE în urma ordinului de suspendare și a deciziei de inițiere, Comisia a considerat că plata despăgubirilor acordate prin sentința arbitrală constituie un ajutor de stat, în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE, care este incompatibil cu piața internă.

101 În acest scop, Comisia, atât în considerentele (51)-(54) ale deciziei de inițiere, cât și în considerentele (126)-(129) ale deciziei finale, a apreciat, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 21 din prezenta hotărâre, că articolul 351 primul paragraf TFUE nu împiedica aplicarea articolelor 107 și 108 TFUE în privința executării sentinței arbitrale. În special, Comisia a considerat în această privință că aplicarea normelor Tratatului FUE în materie de ajutoare de stat în privința despăgubirilor acordate prin această sentință nu poate avea incidență asupra drepturilor și obligațiilor prevăzute la articolul 351 primul paragraf TFUE, din moment ce, pe de o parte, TBI este un tratat încheiat între două state membre și, pe de altă parte, niciun stat terț care a semnat și a ratificat Convenția ICSID nu este parte la TBI care face obiectul procedurii în cauză.

102 În susținerea acțiunii lor având ca obiect anularea deciziei finale cu care au sesizat Tribunalul în temeiul articolului 263 TFUE, investitorii au arătat, prin intermediul primelor lor motive în cauzele T-624/15 și T-694/15, precum și prin intermediul celui de al treilea motiv în cauza T-704/15, că acest raționament al Comisiei este eronat. Hotărârea Tribunalului a anulat însă această decizie pentru un alt motiv, și anume pentru că Comisia nu era competentă *ratione temporis* în temeiul articolului 108 TFUE, fără a se pronunța cu privire la aceste motive.

103 În acest context, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a fost sesizată de investitori cu o cerere având ca obiect obținerea executării în Regatul Unit a sentinței arbitrale în privința României și, prin urmare, plata despăgubirilor acordate prin această sentință, arătând în susținerea acestei cereri că nici procedurile în curs în fața instituțiilor Uniunii în temeiul articolelor 107 și 108 TFUE, nici articolul 351 primul paragraf TFUE nu constituiau un obstacol în calea unei asemenea executări.

104 Rezultă că, după cum a arătat domnul avocat general la punctul 79 din concluzii, procedurile pendinte în fața instituțiilor Uniunii și în fața Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) priveau aceeași problemă, și anume, în esență, executarea sentinței arbitrale în Uniune, se refereau la interpretarea acelorași dispoziții, în special articolele 107 și 108 TFUE, precum și articolul 351 primul paragraf TFUE, și priveau validitatea sau efectivitatea deciziilor adoptate de Comisie în temeiul articolelor 107 și 108 TFUE pentru a împiedica o asemenea executare.

105 Astfel, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) arată ea însăși, la punctul 51 din hotărârea în discuție, că hotărârea Tribunalului „nu afectează investigația existentă a Comisiei în materie de ajutoare de stat”, astfel încât „efectele deciziei de inițiere continuă să existe”, și că aceasta „nu poate fi sigură” că hotărârea Tribunalului exclude posibilitatea ca Comisia „să își reconfigureze ancheta în prezenta cauză pentru a evita erorile care au condus la anularea deciziei finale”.

106 În aceste condiții, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) subliniază, la punctul 56 din hotărârea în discuție, astfel cum s-a arătat deja la punctul 32 din prezenta hotărâre, că este „preocupată de riscul unor decizii contradictorii având același obiect între aceleași părți”, întrucât „îi este imposibil să concluzioneze că nu există niciun risc de conflict” și că, dacă respectivul risc s-ar materializa, acest lucru ar avea drept consecință „împiedicarea în mod semnificativ a aplicării dreptului Uniunii”, astfel încât „existența unui recurs aflat pe rolul Curții cu șanse reale de succes este suficientă în sine pentru a declanșa obligația de cooperare loială”.

107 Rezultă astfel că Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) era pe deplin conștientă de faptul că, dacă ar trebui să autorizeze executarea sentinței arbitrale în Regatul Unit, o asemenea decizie ar avea ca efect contracararea atât a procedurii administrative inițiate în fața Comisiei în temeiul articolelor 107 și 108 TFUE, cât și a procedurii jurisdicționale inițiate în fața instanțelor Uniunii în temeiul articolului 263 TFUE.

108 Desigur, la momentul la care Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) s-a pronunțat în hotărârea în discuție, decizia finală fusese anulată prin hotărârea Tribunalului.

109 Cu toate acestea, o asemenea anulare nu are nicio incidență asupra obligației de cooperare loială care revenea Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) în temeiul articolului 4 alineatul (3) TUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere.

110 Pe de o parte, astfel cum arată în mod întemeiat Comisia, anularea deciziei finale nu a avut ca efect repunerea în discuție nici a ordinului de suspendare, nici a deciziei de inițiere. Astfel, potrivit jurisprudenței Curții, anularea unui act al Uniunii nu afectează în mod necesar actele pregătitoare, procedura prin care se urmărește înlocuirea actului anulat putând, în principiu, să fie reluată din punctul exact în care a intervenit nelegalitatea (Hotărârea din 21 septembrie 2017, Riva Fire/Comisia, C-89/15 P, EU:C:2017:713, punctul 34 și jurisprudența citată).

111 Or, în speță, deși prin hotărârea Tribunalului s-a anulat, desigur, decizia finală pentru motivul că Comisia nu era competentă *ratione temporis* în temeiul articolului 108 TFUE, anularea a intervenit după ce s-a arătat, la punctul 108 din această hotărâre, astfel cum s-a relevat deja la

punctul 25 din prezenta hotărâre, că Comisia a făcut distincție, în ceea ce privește cuantumurile despăgubirilor care trebuiau recuperate, între cele aferente perioadei anterioare aderării României la Uniune și cele aferente perioadei ulterioare acestei aderări.

112 Rezultă că hotărârea Tribunalului nu împiedica Comisia, astfel cum Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), după cum s-a arătat deja la punctul 105 din prezenta hotărâre, a arătat ea însăși la punctul 51 din hotărârea în discuție, să reia procedura oficială de investigare prevăzută la articolul 108 alineatul (2) TFUE, limitându-se să vizeze despăgubirile referitoare la perioada ulterioară aderării menționate.

113 Din această perspectivă, decizia de inițiere, care înlătură relevanța articolului 351 primul paragraf TFUE, continua, așadar, să își producă efectele, ceea ce Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a admis de asemenea la punctul 51 menționat.

114 Pe de altă parte, în măsura în care Comisia introdusese, înainte de pronunțarea hotărârii în discuție, un recurs împotriva hotărârii Tribunalului și chiar dacă, în conformitate cu articolul 278 TFUE, un recurs nu are efect suspensiv, instanța Uniunii nu adoptase încă nicio decizie definitivă cu privire la validitatea deciziei finale în momentul în care Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) s-a pronunțat în hotărârea în discuție.

115 Astfel, nu se putea exclude anularea de către Curte, la rândul său, a hotărârii Tribunalului și trimiterea la acesta din urmă spre reexaminare celelalte motive de anulare a deciziei finale, printre care cele întemeiate pe încălcarea articolului 351 primul paragraf TFUE. Aceasta este, de altfel, situația intervenită în urma Hotărârii din 25 ianuarie 2022, Comisia/European Food și alții (C-638/19 P, EU:C:2022:50), pronunțată ulterior hotărârii în discuție și avizului motivat.

116 Reiese astfel din cele ce precedă că, la data la care Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a pronunțat hotărârea în discuție, problema incidenței articolului 351 primul paragraf TFUE asupra aplicării dreptului Uniunii, în special a articolelor 107 și 108 TFUE, în privința executării sentinței arbitrale făcea obiectul unei examinări provizorii de către Comisie în decizia sa de inițiere, în cadrul căreia, astfel cum s-a arătat la punctul 101 din prezenta hotărâre, aceasta exclusese aplicarea articolului 351 primul paragraf TFUE și putea fi încă apreciată de instanța Uniunii în cadrul procedurii jurisdicționale în temeiul articolului 263 TFUE având ca obiect anularea deciziei finale.

117 În aceste condiții, este necesar să se constate că, la momentul la care Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) s-a pronunțat în hotărârea în discuție, exista un risc de decizii contradictorii, care s-a concretizat de altfel, din moment ce această hotărâre a concluzionat în sensul aplicării articolului 351 primul paragraf TFUE și al obligației de a proceda, în temeiul Convenției ICSID, la executarea sentinței arbitrale, în timp ce decizia de inițiere concluzionase în mod absolut opus, asemenea deciziei finale, a cărei legalitate era supusă unui recurs la data la care a fost pronunțată această hotărâre.

118 Concluzia menționată nu poate fi repusă în discuție de niciunul dintre motivele invocate de Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) pentru a înlătura aplicarea obligației de cooperare loială în speță, astfel cum au fost indicate la punctul 35 din prezenta hotărâre.

119 În primul rând, în ceea ce privește motivul potrivit căruia aspectele referitoare la existența și la domeniul de aplicare, în vederea aplicării articolului 351 primul paragraf TFUE, ale obligațiilor care rezultă din convențiile internaționale anterioare, la care Uniunea nu este parte, nu sunt rezervate instanțelor Uniunii sau chiar excedă competenței acestora, trebuie să se precizeze mai întâi că obligația de cooperare loială care revine instanțelor naționale în temeiul articolului 4 alineatul (3) TUE nu se întemeiază nicidecum pe premisa potrivit căreia anumite aspecte ar fi de competența exclusivă a instanțelor Uniunii sau a instanțelor naționale, ci presupune, dimpotrivă, ca aceeași problemă să poată intra în competența concurentă a fiecăreia dintre ele, astfel încât există un risc de decizii contradictorii.

120 Or, problema care era adresată, în speță, atât, pe de o parte, către Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), cât și, pe de altă parte, Comisiei, precum și instanțelor Uniunii se referea la domeniul de aplicare al articolului 351 primul paragraf TFUE, care este o dispoziție a dreptului Uniunii, a cărei interpretare definitivă este, astfel cum s-a arătat deja la punctul 68 din prezenta hotărâre, de competența exclusivă a Curții, hotărârea pronunțată de aceasta în temeiul articolului 267 TFUE fiind obligatorie pentru instanțele naționale pentru soluționarea litigiului cu care sunt sesizate (a se vedea în acest sens în special Hotărârea din 5 iulie 2016, Ognyanov, C-614/14, EU:C:2016:514, punctul 33).

121 În special, trebuie subliniat în această privință că articolul 351 primul paragraf TFUE nu conține nicio trimitere la dreptul statelor membre sau la dreptul internațional, astfel încât expresiile pe care le conține această dispoziție trebuie considerate noțiuni autonome de drept al Uniunii care trebuie interpretate în mod uniform pe teritoriul acesteia din urmă [a se vedea în acest sens Hotărârea din 22 iunie 2021, Venezuela/Consiliul (Afectarea unui stat terț), C-872/19 P, EU:C:2021:507, punctul 42 și jurisprudența citată].

122 Rezultă că instanțele Uniunii sunt competente să stabilească dacă o convenție internațională anterioară încheiată de state membre cu state terțe, precum Convenția ICSID, impune statului membru în cauză, în speță Regatul Unit, obligații a căror respectare un stat terț este îndreptățit să o solicite și dacă aceste drepturi și obligații sunt afectate de tratatele Uniunii, în sensul articolului 351 primul paragraf TFUE.

123 Aceasta este situația, astfel cum recunoaște Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) la punctul 99 din hotărârea în discuție, în cadrul unei acțiuni în anulare în temeiul articolului 263 TFUE sau al unei acțiuni în constatarea neîndeplinirii obligațiilor în temeiul articolului 258 TFUE. Astfel, instanța Uniunii, pentru a se pronunța cu privire la temeinicia unui argument întemeiat pe încălcarea, după caz, de către o instituție a Uniunii sau de către un stat membru a articolului 351 primul paragraf TFUE în privința unei convenții internaționale anterioare, trebuie în mod necesar să se examineze domeniul de aplicare al acestei convenții pentru a soluționa acțiunea cu care este sesizată, în caz contrar aducându-se atingere principiului protecției jurisdicționale efective (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 aprilie 1995, RTE și ITP/Comisia, C-241/91 P și C-242/91 P, EU:C:1995:98, punctul 84, precum și Hotărârea din 15 septembrie 2011, Comisia/Slovacia, C-264/09, EU:C:2011:580, punctele 40 și 42).

124 Situația este aceeași, contrar celor sugerate de Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului-Unit) la același punct 99 din hotărârea în discuție, atunci când Curtea este sesizată în cadrul procedurii de trimitere preliminară în temeiul articolului 267 TFUE.

125 Desigur, într-un astfel de cadru, Curtea a statuat că revine instanței naționale sarcina de a verifica care sunt obligațiile care se impun, în temeiul unei convenții internaționale anterioare, statului membru în cauză și de a stabili limitele acesteia astfel încât să determine în ce măsură aceste obligații împiedică aplicarea dreptului Uniunii (a se vedea în special Hotărârea din 2 august 1993, Levy, C-158/91, EU:C:1993:332, punctul 21, și Hotărârea din 14 ianuarie 1997, Centro-Com, C-124/95, EU:C:1997:8, punctul 58).

126 Această jurisprudență, care reflectă rolurile distincte încredințate, în principiu, Curții și instanțelor naționale în cadrul procedurii trimiterii preliminare, nu poate fi înțeleasă totuși în sensul că, pentru acest motiv, Curtea ar fi lipsită de orice competență de a examina, în temeiul articolului 267 TFUE, domeniul de aplicare al dispozițiilor unei convenții internaționale precum Convenția ICSID, pentru a stabili dacă aceasta este susceptibilă să intre sub incidența articolului 351 primul paragraf TFUE.

127 Această situație se regăsește cu atât mai puțin atunci când, precum în împrejurările prezentei cauze, aplicarea acestei din urmă dispoziții în privința unei astfel de convenții internaționale poate exercita o influență decisivă asupra rezultatului unei acțiuni directe paralele cu care instanțele Uniunii au fost sesizate în temeiul articolului 263 TFUE, având ca obiect anularea unei decizii a Comisiei, precum decizia finală, prin care, asemenea deciziei de inițiere, s-a concluzionat că articolul 351 primul paragraf TFUE nu era aplicabil obligației care revine Regatului-Unit de a executa sentința arbitrală în temeiul Convenției ICSID.

128 Astfel, din moment ce, în cadrul unei acțiuni în anulare, instanța Uniunii este chemată să se pronunțe cu privire la validitatea unui act de drept al Uniunii, este conform cu repartizarea rolurilor între instanțele naționale și instanța Uniunii ca numai Curtea să fie competentă să interpreteze convenția internațională anterioară relevantă pentru a stabili dacă articolul 351 primul paragraf TFUE se opune sau nu aplicării dreptului Uniunii prin actul menționat, Curtea fiind exclusiv competentă, potrivit unei jurisprudențe constante, să constate nevaliditatea unui act al Uniunii [Hotărârea din 22 februarie 2022, RS (Efectul deciziilor unei instanțe constituționale), C-430/21, EU:C:2022:99, punctul 71 și jurisprudența citată].

129 În al doilea rând, în ceea ce privește motivul potrivit căruia problemele ridicate în speță în fața instanțelor naționale și a instanțelor Uniunii nu concordă în ceea ce privește dispozițiile în cauză ale Convenției ICSID și ale statelor membre implicate, trebuie să se constate că, pe de o parte, atât procedura desfășurată de Comisie în temeiul articolelor 107 și 108 TFUE și procedura inițiată în fața instanțelor Uniunii, cât și, pe de altă parte, procedura cu care erau sesizate instanțele din Regatul Unit priveau executarea de către un stat membru, în temeiul acestei convenții, a sentinței arbitrale pronunțate în privința unui alt stat membru și ridicau aceeași problemă de a se stabili în ce măsură articolul 351 primul paragraf TFUE era susceptibil, într-un asemenea context, să înlăture aplicarea dreptului Uniunii, din moment ce toate aceste state membre au încheiat convenția menționată înainte de aderarea lor la Uniune.

130 În această privință, este lipsit de relevanță faptul că dispoziții diferite ale Convenției ICSID, și anume articolul 53 sau articolul 54 din aceasta, ar fi fost invocate în fața instanțelor naționale și a instituțiilor Uniunii sau că este în discuție un stat membru diferit, și anume, după caz, Regatul Unit sau România, care sunt state contractante la Convenția ICSID, din moment ce aceste proceduri puteau ajunge la decizii contradictorii.

131 În toate cazurile, hotărârea în discuție sugerează în mod eronat că articolul 54 din Convenția ICSID nu este vizat în fața instanțelor Uniunii. Astfel, din considerentele (31) și (32) ale deciziei finale reiese că investitorii au solicitat executarea silită a sentinței arbitrale în România în temeiul acestui articol, astfel încât nu numai articolul 53 din convenția menționată, ci și articolul 54 din aceasta sunt invocate în fața Tribunalului, ceea ce, de altfel, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) arată ea însăși la punctul 113 din hotărârea în discuție.

132 În al treilea rând, în ceea ce privește motivul potrivit căruia probabilitatea ca o instanță a Uniunii să se pronunțe cu privire la aplicarea articolului 351 primul paragraf TFUE în privința obligațiilor anterioare aderării care decurg din Convenția ICSID în ceea ce privește sentința arbitrală este foarte scăzută, este suficient să se observe că, în cazul admiterii recursului formulat de Comisie împotriva hotărârii Tribunalului, Curtea putea, în temeiul articolului 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție, fie să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul, fie să trimită cauza Tribunalului pentru a se pronunța asupra acesteia, ceea ce presupune, în ambele cazuri, că instanțele Uniunii trebuie să examineze motivele invocate în primă instanță, întemeiate pe o încălcare a articolului 351 primul paragraf TFUE. În speță, întrucât Curtea a anulat hotărârea Tribunalului și a trimis cauza acestuia spre rejudecare, motivele respective sunt astfel pendinte la Tribunal.

133 Invers, în cazul respingerii acestui recurs, Comisia ar fi fost obligată să reia procedura referitoare la aplicarea articolelor 107 și 108 TFUE la plata despăgubirilor stabilite prin sentința arbitrală și, în acest context, să aprecieze încă o dată problema incidenței articolului 351 primul paragraf TFUE și, prin urmare, a Convenției ICSID asupra acestei proceduri, fără a aduce atingere introducerii ulterioare a unei acțiuni în temeiul articolului 263 TFUE în fața instanței Uniunii.

134 Rezultă astfel că, oricare ar fi rezultatul recursului formulat de Comisie împotriva hotărârii Tribunalului, nu se putea considera, la data la care Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a pronunțat hotărârea în discuție, că era afectată probabilitatea ca o instanță a Uniunii să examineze problema aplicării articolului 351 primul paragraf TFUE în privința executării sentinței arbitrale în temeiul Convenției ICSID.

135 În consecință, trebuie admis primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 4 alineatul (3) TUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere.

Cu privire la al treilea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 267 primul și al treilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere

Argumentația reclamantei

136 Comisia reproșează Regatului Unit că a încălcat articolul 267 primul și al treilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere, întrucât Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a pronunțat hotărârea în discuție fără să fi sesizat în prealabil Curtea cu o întrebare preliminară privind, pe de o parte, validitatea ordinului de suspendare, precum și a deciziei de inițiere și, pe de altă parte, interpretarea articolului 351 primul paragraf TFUE, care nu este nici acte clair, nici acte éclairé.

137 În ceea ce privește, în primul rând, lipsa unei trimiteri preliminare în aprecierea validității, Comisia arată că hotărârea în discuție a avut ca efect să facă inoperante atât ordinul de suspendare, cât și decizia de inițiere. Astfel, prin refuzul de a pune în aplicare aceste decizii, care impuneau, în temeiul articolului 108 alineatul (3) ultima teză TFUE, suspendarea plății ajutorului în discuție, Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) ar fi acționat ca și cum aceste decizii ar fi fost nevalide. Or, numai Curtea ar fi competentă să invalideze actele dreptului Uniunii.

138 În ceea ce privește, în al doilea rând, lipsa unei trimiteri preliminare în interpretare, Comisia susține că Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) era sesizată, în calitate de instanță națională de ultim grad, cu două întrebări care ar fi trebuit să o determine pe aceasta să considere că era obligată să sesizeze Curtea, și anume, pe de o parte, problema interpretării articolului 351 primul paragraf TFUE din perspectiva obligațiilor prevăzute de convențiile multilaterale la care atât statele membre, cât și statele terțe sunt părți contractante și, pe de altă parte, problema competenței instanțelor naționale și a instanțelor Uniunii de a interpreta această dispoziție.

Aprecierea Curții

139 Este necesar să se arate de la bun început că, în temeiul articolului 86 din Acordul de retragere, Curtea era în continuare competentă să se pronunțe cu titlu preliminar cu privire la cererile instanțelor din Regatul Unit prezentate înainte de încheierea perioadei de tranziție. Or, astfel cum s-a arătat deja la punctul 51 din prezenta hotărâre, hotărârea în discuție a fost pronunțată în această perioadă.

140 Trebuie amintit că, potrivit articolului 267 al treilea paragraf TFUE, în cazul în care se invocă o problemă de interpretare într-o cauză pendinte în fața unei instanțe naționale ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern, cum este cazul Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), această instanță este obligată să sesizeze Curtea.

141 Cu toate acestea, autoritatea interpretării date de Curte în temeiul articolului 267 TFUE poate să priveze obligația prevăzută la al treilea paragraf al acestei dispoziții de cauza sa și să o golească astfel de conținut, în special atunci când întrebarea adresată este identică din punct de vedere material cu o întrebare care a făcut deja obiectul unei hotărâri preliminare într-o cauză similară sau, *a fortiori*, în cadrul aceleiași cauze naționale sau atunci când o jurisprudență consacrată a Curții rezolvă problema de drept în cauză, oricare ar fi natura procedurilor care au determinat această jurisprudență, chiar în absența unei identități stricte a întrebărilor în litigiu (Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 36).

142 În plus, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții, o instanță națională ale cărei decizii nu sunt supuse vreunei căi de atac în dreptul intern poate să se abțină să adreseze Curții o întrebare în interpretarea dreptului Uniunii și să o soluționeze pe propria răspundere atunci când interpretarea corectă a dreptului Uniunii se impune cu o asemenea evidență încât nu lasă loc niciunei îndoieli rezonabile. Înainte de a concluziona în sensul existenței unei astfel de situații, instanța națională de ultim grad trebuie să fie convinsă că acest aspect s-ar impune într-un mod la fel de evident și celorlalte instanțe de ultim grad ale statelor membre și Curții, ținând seama de caracteristicile proprii dreptului Uniunii, de dificultățile deosebite pe care le prezintă

interpretarea acestuia din urmă și de riscul unor divergențe de jurisprudență în cadrul Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctele 39-41).

143 În special, Curtea a subliniat în această privință că atunci când existența unor linii de jurisprudență divergente – în cadrul instanțelor aceluiași stat membru sau între instanțe ale unor state membre diferite – referitoare la interpretarea unei dispoziții a dreptului Uniunii aplicabile litigiului în discuție este adusă la cunoștința instanței naționale de ultim grad, aceasta trebuie să fie deosebit de vigilentă în aprecierea sa referitoare la o eventuală lipsă a unei îndoieli rezonabile cu privire la interpretarea corectă a dispoziției Uniunii în cauză și să țină seama în special de obiectivul urmărit de procedura preliminară, care este de a asigura unitatea de interpretare a dreptului Uniunii (Hotărârea din 6 octombrie 2021, Consorzio Italian Management și Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punctul 49).

144 Or, în speță, trebuie să se constate, în primul rând, că problema dacă executarea de către un stat membru a unei sentințe arbitrale pronunțate împotriva unui alt stat membru în temeiul dispozițiilor Convenției ICSID – care a fost încheiată de majoritatea statelor membre ce sunt părți la aceasta înainte de aderarea lor la Uniune și care constituie, așadar, pentru acestea o convenție internațională anterioară, în sensul articolului 351 primul paragraf TFUE – implică faptul că aceste state membre sunt ținute de „obligații” față de statele terțe care au încheiat această convenție, astfel încât acestea din urmă beneficiază de „drepturi” corelative care ar fi „afectate” de dispozițiile tratatelor, în sensul acestei dispoziții, este o problemă inedită în jurisprudența Curții.

145 Astfel, deși, după cum reiese din cuprinsul punctelor 58-65 din prezenta hotărâre, Curtea a fost deja chemată să precizeze domeniul de aplicare al articolului 351 primul paragraf TFUE, nu este mai puțin adevărat că problema dacă, în cadrul regimului instituit prin Convenția ICSID, executarea unei sentințe arbitrale de către un stat contractant la această convenție poate fi solicitată nu numai de statele contractante implicate direct în litigiul în discuție, ci și de toate celelalte state contractante la convenția menționată reprezintă o problemă de o anumită complexitate care nu fusese încă abordată de Curte atunci când Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) s-a pronunțat în hotărârea în discuție.

146 În plus, este necesar să se observe că domeniul de aplicare al expresiei „afectate de dispozițiile tratatelor”, care figurează la articolul 351 primul paragraf TFUE, nu a fost încă precizat de Curte.

147 Or, astfel cum s-a arătat la punctele 78 și 79 din prezenta hotărâre, articolul 351 primul paragraf TFUE, în măsura în care permite statelor membre să înlăture aplicarea dreptului Uniunii și, prin urmare, să deroge de la principiul supremației acestuia, care este una dintre caracteristicile esențiale ale dreptului Uniunii, este susceptibil să exercite o incidență considerabilă asupra ordinii juridice a Uniunii, aducând atingere efectivității dreptului Uniunii.

148 În al doilea rând, trebuie amintit că, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 21 și 101 din prezenta hotărâre, în decizia de inițiere și în decizia finală, Comisia a reținut o interpretare a articolului 351 primul paragraf TFUE care este în contradicție cu cea adoptată de Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) în hotărârea în discuție.

149 Interpretarea reținută de Comisie este, pe de altă parte, pusă în discuție de investitori în susținerea acțiunii lor în fața Tribunalului referitoare la anularea deciziei finale, având în vedere că hotărârea Tribunalului a anulat însă această decizie nu pentru motivul că articolul 351 primul paragraf TFUE înlătura aplicarea dreptului Uniunii, ci pentru motivul că decizia menționată încălca

articolul 108 TFUE. Ținând seama de recursul introdus la Curte împotriva acestei hotărâri, problema incidenței articolului 351 primul paragraf TFUE asupra executării sentinței arbitrale rămâne, așadar, pendinte în fața instanțelor Uniunii.

150 În al treilea rând, trebuie să se observe că, astfel cum Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a arătat la punctele 29, 32, 91 și 94 din hotărârea în discuție, atât High Court of England and Wales (Înalta Curte de Justiție din Anglia și Țara Galilor), cât și Court of Appeal (Curtea de Apel), sesizate în prealabil de investitori, refuzaseră, în prezenta cauză, să se pronunțe cu privire la problema aplicării articolului 351 primul paragraf TFUE pentru motivul că această problemă era pendinte în fața instanțelor Uniunii și că exista, așadar, un risc de decizii contradictorii.

151 În al patrulea rând, trebuie arătat că Nacka tingsrätt (Tribunalul de Primă Instanță din Nacka, Suedia), prin hotărârea din 23 ianuarie 2019, invocată de Comisie în observațiile sale scrise în cadrul procedurii în fața Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), a statuat că articolul 351 primul paragraf TFUE nu se aplica executării sentinței arbitrale și, prin urmare, a refuzat executarea acestei sentințe în Suedia, pentru motivul că, în același mod în care nu ar putea, fără a încălca articolul 108 alineatul (3) TFUE și articolul 4 alineatul (3) TUE, să execute o decizie judiciară națională care acordă despăgubiri investitorilor, ea nu poate nici să execute o sentință arbitrală prin care se acordă acestora asemenea despăgubiri.

152 În plus, problema executării sentinței arbitrale, astfel cum reiese din Ordonanța din 21 septembrie 2022, Romatsa și alții (C-333/19, EU:C:2022:749), era pendinte în fața instanțelor belgiene în momentul în care Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a statuat, ceea ce Comisia subliniase de asemenea în observațiile sale scrise prezentate acesteia din urmă.

153 Reiese astfel din cele ce precedă că existau în speță suficiente elemente de natură să dea naștere unor îndoieli cu privire la interpretarea articolului 351 primul paragraf TFUE, care, ținând seama de incidența acestei dispoziții asupra uneia dintre caracteristicile esențiale ale dreptului Uniunii și de riscul unor decizii contradictorii în cadrul Uniunii, ar fi trebuit să determine Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) să considere că interpretarea dispoziției menționate nu se impune cu o asemenea evidență încât să nu lase loc niciunei îndoieli rezonabile.

154 În aceste condiții, fără a fi necesară pronunțarea cu privire la temeinicia celorlalte argumente invocate de Comisie în susținerea prezentului motiv, este necesar să se constate că revenea Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), în calitate de instanță națională ale cărei decizii pot fi supuse vreunei căi de atac de drept intern, sarcina de a adresa Curții o întrebare în temeiul articolului 267 TFUE cu privire la interpretarea articolului 351 primul paragraf TFUE pentru a înlătura riscul unei interpretări eronate a dreptului Uniunii, la care, astfel cum reiese din cuprinsul punctelor 71-84 din prezenta hotărâre, a ajuns efectiv în hotărârea în discuție [a se vedea prin analogie Hotărârea din 4 octombrie 2018, Comisia/Franța (Impozit anticipat pe bunuri mobile), C-416/17, EU:C:2018:811, punctul 113].

155 În consecință, doar în acest temei, trebuie să se admită al treilea motiv, prin care se invocă încălcarea articolului 267 primul și al treilea paragraf TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere.

Cu privire la al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere

Argumentația reclamantei

156 Comisia reproșează că hotărârea în discuție a încălcat articolul 108 alineatul (3) TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere, prin faptul că a dispus României să își încalce obligațiile de drept al Uniunii care decurg din ordinul de suspendare și din decizia de inițiere.

157 Astfel, prin ridicarea suspendării executării sentinței arbitrale dispuse de instanțele inferioare din Regatul Unit care se pronunțaseră cu privire la cauza în discuție, această sentință ar deveni executorie. Decizia Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) ar fi avut, așadar, ca efect să facă posibilă plata despăgubirilor stabilite în sentința menționată. Acest efect ar fi în contradicție directă cu obligația de suspendare prevăzută la articolul 108 alineatul (3) TFUE, astfel cum este consacrată în ordinul de suspendare și în decizia de inițiere.

158 Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) ar fi încălcat de asemenea jurisprudența Curții, astfel cum reiese din Hotărârea din 18 iulie 2007, Lucchini (C-119/05, EU:C:2007:434, punctele 62 și 63), potrivit căreia interdicția de a acorda un ajutor de stat care nu a fost autorizat în mod corespunzător poate fi invocată pentru a împiedica executarea unor hotărâri definitive ale instanțelor naționale care ar încălca această interdicție.

Aprecierea Curții

159 Potrivit jurisprudenței Curții, astfel cum a fost amintită la punctele 95 și 97 din prezenta hotărâre, întrucât aplicarea normelor dreptului Uniunii în materie de ajutoare de stat se întemeiază pe o obligație de cooperare loială între, pe de o parte, instanțele naționale și, pe de altă parte, Comisie și instanța Uniunii, instanțele naționale trebuie să se abțină să adopte decizii contrare unei decizii a Comisiei în materia ajutoarelor de stat, chiar dacă această decizie are un caracter provizoriu.

160 În acest context, trebuie amintit că statele membre au obligația, pe de o parte, de a notifica Comisiei fiecare măsură care urmărește să instituie sau să modifice un ajutor în sensul articolului 107 alineatul (1) TFUE și, pe de altă parte, de a nu pune în aplicare o astfel de măsură, în conformitate cu articolul 108 alineatul (3) ultima teză TFUE, atât timp cât Comisia nu a adoptat o decizie finală privind măsura respectivă (Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 56).

161 Potrivit jurisprudenței Curții, o măsură de ajutor pusă în aplicare cu încălcarea obligațiilor care decurg din această dispoziție este ilegală (Hotărârea din 19 martie 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, punctul 66 și jurisprudența citată).

162 În această privință, Curtea a precizat că interdicția de punere în aplicare a proiectelor de ajutor, prevăzută la articolul 108 alineatul (3) ultima teză TFUE, are un efect direct și că aplicabilitatea imediată a interdicției de punere în aplicare prevăzute la acest articol se extinde la toate ajutoarele care ar fi fost puse în aplicare fără a fi notificate (Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 88).

163 În consecință, astfel cum reiese din jurisprudența amintită la punctul 96 din prezenta hotărâre, revine instanțelor naționale sarcina de a extrage toate consecințele încălcării articolului 108 alineatul (3) TFUE, în conformitate cu dreptul lor național, atât în ceea ce privește validitatea actelor de punere în aplicare a măsurilor de ajutor, cât și recuperarea asistenței financiare acordate cu încălcarea acestei dispoziții (Hotărârea din 19 martie 2015, OTP Bank, C-672/13, EU:C:2015:185, punctul 69 și jurisprudența citată).

164 Prin urmare, instanțele naționale sunt competente să impună recuperarea unui ajutor ilegal de la beneficiari (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 martie 2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, punctul 89 și jurisprudența citată).

165 Pe de altă parte, în cazul în care sunt sesizate cu o cerere având ca obiect plata unui ajutor ilegal, instanțele naționale trebuie, în principiu, să respingă această cerere (a se vedea în acest sens Hotărârea din 12 ianuarie 2023, DOBELES HES, C-702/20 și C-17/21, EU:C:2023:1, punctul 121).

166 În speță, trebuie amintit că, în decizia finală, Comisia a considerat că plata despăgubirilor acordate prin sentința arbitrală, care nu îi fusese notificată, constituia un ajutor de stat ilegal și incompatibil cu piața internă. Deși această decizie a fost, desigur, anulată prin hotărârea Tribunalului, nu este mai puțin adevărat că un recurs împotriva acestei hotărâri era pendinte la Curte în momentul în care Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) a pronunțat hotărârea în discuție.

167 În plus, astfel cum s-a arătat deja la punctele 110-113 din prezenta hotărâre, hotărârea Tribunalului nu a afectat legalitatea ordinului de suspendare și a deciziei de inițiere, prin care Comisia considerase de asemenea că plata despăgubirilor acordate prin sentința arbitrală constituia un ajutor de stat ilegal și incompatibil cu piața internă și obligase România să nu execute această sentință înainte de adoptarea deciziei sale finale.

168 Or, este necesar să se constate că, prin dispunerea executării sentinței arbitrale, hotărârea în discuție impune României să efectueze plata despăgubirilor acordate prin această sentință arbitrală cu încălcarea obligației enunțate la articolul 108 alineatul (3) ultima teză TFUE.

169 Rezultă că România se confruntă astfel cu decizii contradictorii în ceea ce privește executarea sentinței menționate. Prin urmare, departe de a asigura respectarea acestei dispoziții, în conformitate cu jurisprudența amintită la punctele 163-165 din prezenta hotărâre, hotărârea în discuție încalcă dispoziția menționată, dispunând ca un alt stat membru să o încalce.

170 În această privință, este lipsit de relevanță faptul că articolul 108 alineatul (3) ultima teză TFUE prevede o obligație în sarcina „statului membru în cauză”, și anume, în principiu, cel care efectuează plata ajutorului, în speță România.

171 Astfel, după cum arată Comisia în mod întemeiat, obligația de cooperare loială consacrată la articolul 4 alineatul (3) TUE, care stă la baza aplicării normelor dreptului Uniunii în materie de ajutoare de stat, impunea Regatului Unit și în special instanțelor sale naționale să faciliteze respectarea de către România a obligațiilor care îi revin în temeiul articolului 108 alineatul (3) TFUE, în caz contrar această dispoziție fiind privată de efectul său util (a se vedea în acest sens Hotărârea din 27 septembrie 1988, Matteucci, 235/87, EU:C:1988:460, punctul 19).

172 Această concluzie nu poate fi infirmată nici de faptul că sentința arbitrală ar fi rămas definitivă. Astfel, regula competenței exclusive a Comisiei de a aprecia compatibilitatea unui ajutor de stat cu piața internă se impune în ordinea juridică internă ca urmare a principiului supremației dreptului Uniunii. Or, dreptul Uniunii se opune ca aplicarea principiului autorității de lucru judecat să împiedice instanțele naționale să extragă toate consecințele încălcării articolului 108 alineatul (3) TFUE (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 iulie 2007, Lucchini, C-119/05, EU:C:2007:434, punctele 62 și 63, precum și Hotărârea din 4 martie 2020, Buonotourist/Comisia, C-586/18 P, EU:C:2020:152, punctele 94 și 95).

173 În ceea ce privește articolul 351 primul paragraf TFUE, nici acesta nu este de natură să împiedice aplicarea articolului 108 alineatul (3) TFUE, din moment ce, după cum reiese din cuprinsul punctelor 71-84 din prezenta hotărâre, acest articol 351 primul paragraf nu era aplicabil litigiului cu care era sesizată Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit), astfel încât normele de drept al Uniunii în materie de ajutoare de stat nu puteau fi înlăturate prin efectul acestei din urmă dispoziții.

174 În consecință, trebuie să se admită al patrulea motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 108 alineatul (3) TFUE coroborat cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere.

175 Având în vedere ansamblul considerațiilor care precedă, trebuie să se constate că, prin hotărârea în discuție, Regatul Unit nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 alineatul (3) TUE, precum și al articolului 108 alineatul (3), al articolului 267 primul și al treilea paragraf și al articolului 351 primul paragraf TFUE coroborate cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul de retragere.

Cu privire la cheltuielile de judecată

176 În temeiul articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Regatului Unit la plata cheltuielilor de judecată, iar Regatul Unit a căzut în pretenții, se impune obligarea acestuia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a cincea) declară și hotărăște:

1) **Prin hotărârea pronunțată de Supreme Court of the United Kingdom (Curtea Supremă a Regatului Unit) din 19 februarie 2020 în cauza Micula/România, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 4 alineatul (3) TUE, precum și al articolului 108 alineatul (3), al articolului 267 primul și al treilea paragraf și al articolului 351 primul paragraf TFUE coroborate cu articolul 127 alineatul (1) din Acordul privind retragerea Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord din Uniunea Europeană și din Comunitatea Europeană a Energiei Atomice, adoptat la 17 octombrie 2019.**

2) **Obligă Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături